

## Adabiyot darslariga interfaol yondashuv

Abdullayeva Mashhura Xamza qizi- Toshkent amaliy fanlar  
universitetining Tarix va filologiya fakulteti kunduzgi ta’lim yo‘nalishi  
O‘TA2201U07 talabasi

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada adabiyot darslarida interfaol metodlardan foydalanishning metodik jihatlari haqida so‘z yuritiladi.

**Kalit so‘zlar.** Adabiyot darsi, interfaol metod, mantiqiy fikrlash, tanqidiy fikrlash, faollik, dars samaradorligi.

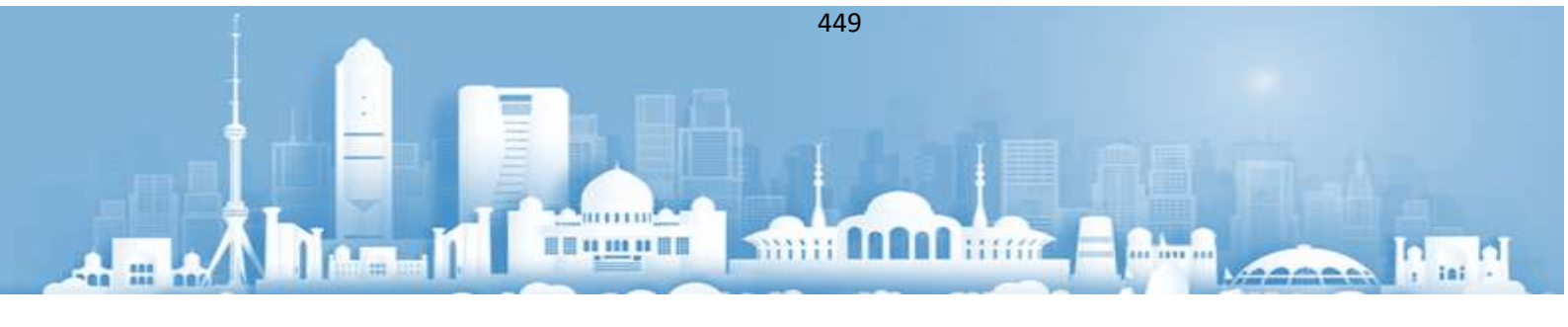
**Аннотация.** В данной статье говорится о методических аспектах использования интерактивных методов на уроках литературы.

**Ключевые слова.** Урок литературы, интерактивный метод, логическое мышление, критическое мышление, активность, эффективность урока.

**Annotation.** This article talks about the methodological aspects of using interactive methods in literature classes.

**Key words.** Literature lesson, interactive method, logical thinking, critical thinking, activity, lesson efficiency.

Yangi O‘zbekistonda har tomonlama yetuk, barkamol insonni tarbiyalash ta’lim-tarbiyaning ustuvor yo‘nalishlaridandir. Bu borada ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar fikrimizning yaqqol dalilidir. Ta’limning ustuvor soha deb belgilanishi, bu vazifani amalga oshirish jarayoni o‘quvchilarni o‘qitishga yangicha yondashishni taqozo etadi. Chunonchi, pedagogik jarayonning eskirib qolgan texnologiyalarini yangisiga almashtirish, ta’limga davr talablari asosida yondashish, darsga innovatsion usullarning loyihasini tadbiiq etish asosiy vazifalaridan biriga aylanmoqda. Zamonaviy ilg‘or pedagogik texnologiyalarning afzalligi zamon



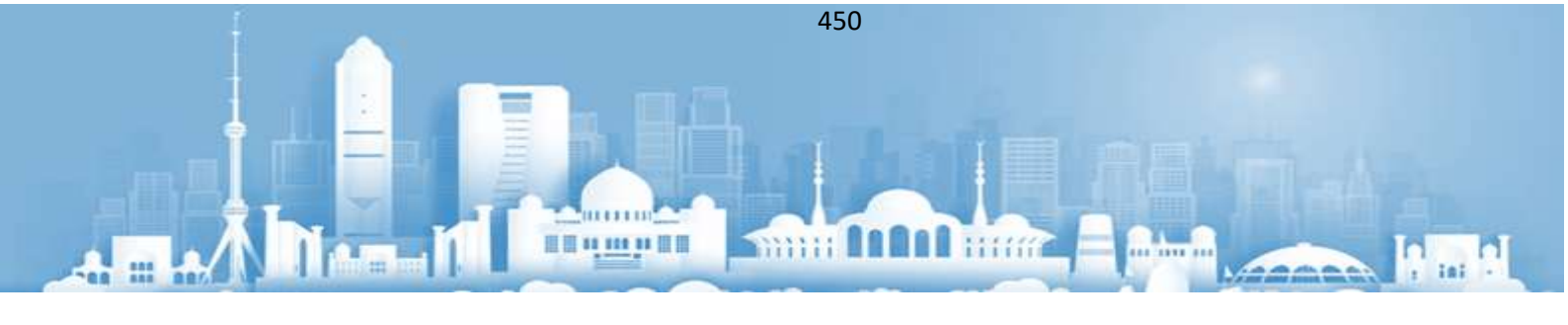
sinovidan o‘tib, interfaol darsning sifat va samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligi o‘z isbotini topmoqda. Interfaol ta’limdan kutilgan maqsad nima, uning afzalliklari, darsning samaradorligini oshirish tamoyillari nimadan iborat? degan savolga quyidagicha javob berish mumkin:

1) interfaol usullar eng qulay va sodda usul; 2) mustaqil fikrlashni o‘rgatadi; 3) ko‘p tarmoqli; 4) sodda, oson, 5) esda qolishi kuchli; 6) bilim boyligini oshiradi; 7) vaqtdan yutiladi, 8) qiziqarli o‘tadi; 9) darsning samaradorligini oshiradi; 10) dunyoqarashni kengaytiradi; 11) tafakkurni rivojlantiradi; 12) o‘quvchilarning diqqat e‘tiborini tortadi; 13) har bir o‘quvchi bilan individual munosabat paydo bo‘ladi; 14) xotirani kuchaytiradi; 15) izlanishga chorlaydi; 16) o‘quvchilarni o‘z ustida ishlashga da‘vat etadi.

Umumta’lim maktabining adabiyot darslarida ta’limning interfaol usullaridan foydalanish o‘quvchilarda mantiqiy fikrlash ko‘nikmalarini tarkib toptitiradi, yakka tartibda, juftlikda va guruhlarda ishlashga o‘rgatadi, ko‘pchilik oldida o‘z fikrini bayon etish, o‘z nuqtayi nazarini asoslash malakalarini hosil qiladi.

Ta’lim jarayonida “Aqliy hujum”, “Tanqidiy fikrlash”, “Klaster”, “Sinkveyn”, muammoli vaziyat yaratish, sahna darslari, kichik guruhlarda ishlash va h.k interfaol usullaridan o‘rni bilan foydalanish yaxshi samara beradi. Masalan: “Aqliy hujum” o‘quvchilarda mustaqil fikrlash imkonini beruvchi ta’lim usulidir.

—“Aqliy hujum” usuli mavzu yuzasidan berilgan muammolarni hal etishda keng qo‘llaniladi. O‘quvchilar muammo xususida keng va har tomonlama fikr yuritadi. Xususan, **G‘azal nima?** O‘quvchilar g‘azal haqidagi dastlabki fikrlarini shu paytgacha o‘rgangan bilimlari asosida bildira boshlaydilar. Bildirilgan fikrlar doskaga yozib boriladi. Noto‘g‘ri fikrlar uchun ham tanbeh berilmaydi. Chiroyli, asosli fikrlar rag‘batlantiriladi va umumlashtiriladi:





“Tanqidiy fikrlash” usuli o‘rtaga tashlangan masala yoki muammo yuzasidan fikr aytish, o‘zgalarning fikrlarini tanqidiy idrok etish, o‘z nuqtayi nazarini asoslab berish va saqlab qolish imkoniyatiga ega bo‘lishga asoslangandir. Bunday usuldan bahs-munozara xususiyatiga ega bo‘lgan masalalar muhokamasida foydalanish mumkin.

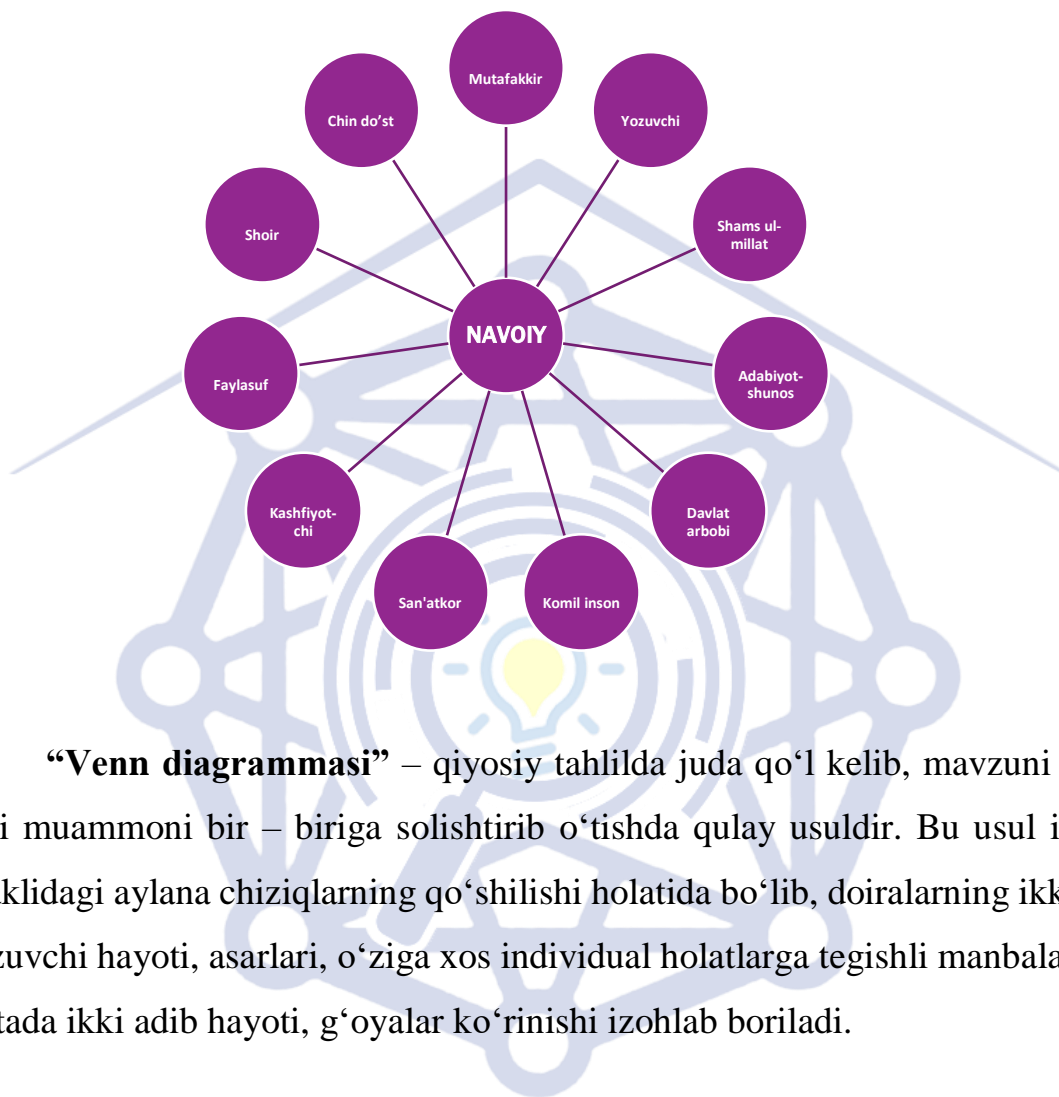
**Masalan:** O‘zaro muloqotda siz yoki sen deb murojaat qilishning qaysi biri ma’qul? Darsliklarga yozib chizadigan o‘quvchilarga munosabatingiz? va h.k.

“Klaster”dan yangi mavzuni boshlashdan oldin o‘quvchilarning e’tiborini jalb qilish uchun yoki o‘tilgan mavzuni mustahkamlash jarayonida foydalanish mumkin.

Research Science and  
Innovation House

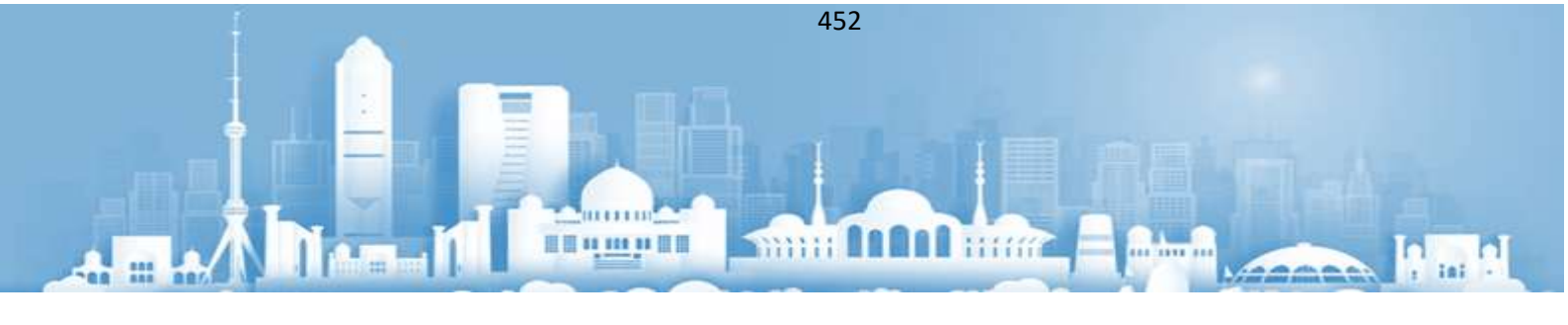


“Klaster usuli” – o‘quvchilarning e‘tiborini va fikrlarini jamlashda yaxshi samara beradi



“Venn diagrammasi” – qiyosiy tahlilda juda qo‘l kelib, mavzuni sharhlab, ikki muammoni bir – biriga solishtirib o‘tishda qulay usuldur. Bu usul ikki doira shaklidagi aylana chiziqlarning qo‘shilishi holatida bo‘lib, doiralarning ikki tarafiga yozuvchi hayoti, asarlari, o‘ziga xos individual holatlarga tegishli manbalar yozilib, o‘rtada ikki adib hayoti, g‘oyalar ko‘rinishi izohlab boriladi.

Research Science and  
Innovation House



“Venn diagrammasi”

Nodira

XIX asr, 1792 – yilda tugʻilgan. Turmush oʻrtogʻi Qoʻqon xoni Umarxon, farzandlari Muhammadalixon, Sulton Mahmudxon, 30 yoshida umr yoʻldoshidan ajraldi, 189 gʻazal, “Devoni Maknuna”, “Firoqnoma” kabi asarlari mashhur, 1842 – yilda hayoti fojiiyali tarzda yakun topdi ”

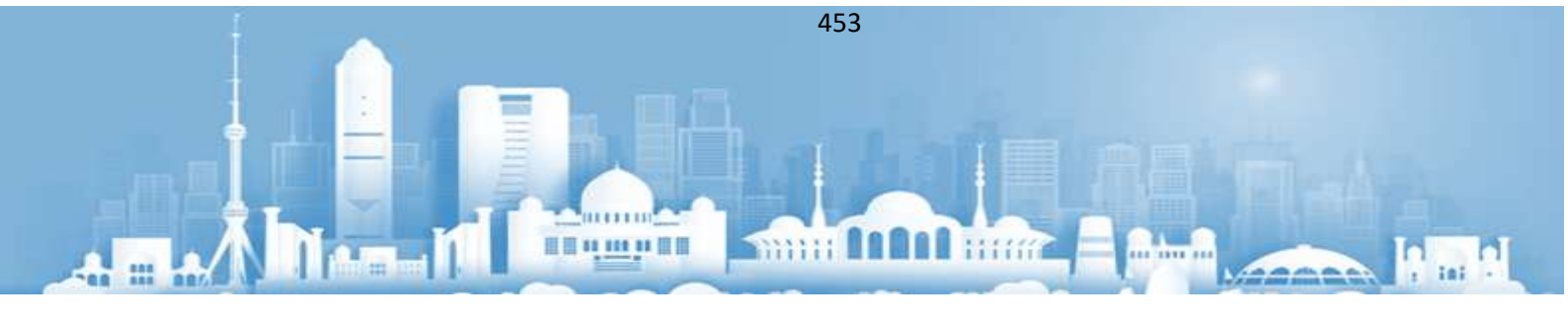
Shoira,  
turmush oʻrtogʻi ham shoir, barvaqt beva qolgan,  
ijodiy motivlarida vafo, sadoqat va ayriliq mavzusi yoritilgan

Zulfiya

XX asr, 1915 – yilda tugʻilgan. Turmush oʻrtogʻi Hamid Olimjon, farzandlari Omon va Hulkar, 29 yoshida umr yoʻldoshidan ajraldi, “Hayot varaqlari”, “Kuylarim sizga”, “Hijron kunlarida”, “Shalola” ... sheʼriy toʻplamlari mashhur,  
1997 – yil 82 yoshida vafot etdi.

— Mazkur interfaol usullarning eng muhim jihati shundaki, u oʻquvchilarni faollashtiradi, sust oʻzlashtiruvchi oʻquvchilarni ham harakatlantiradi. Tahlil qilish, xulosa chiqarishga oʻrgatadi.

Research Science and  
Innovation House



### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.- Toshkent: O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg‘armasi nashriyoti, 2006.
2. Madrahimov A., Sotliqov T., Boynazarov F. Yangi pedagogik texnologiya asoslari.- Toshkent, 2007.



---

# Research Science and Innovation House

